

СИНТАКСИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ НІМЕЦЬКИХ ПРИСЛІВ'ІВ

Даниленко О. С.

старший викладач

Маріупольського державного університету

Прислів'я (в іншій термінології паремії), давно привертають увагу дослідників не тільки як об'єкт фольклорного або лінгвістичного аналізу, але і як джерело для дослідження народного світогляду і вельми цікавий феномен логічного порядку.

На думку дослідників, паремії відносяться до мовних одиниць, які мають план вираження (форму) і план змісту (значення) [4; 5; 7].

На тлі бурхливого розвитку символічної логіки, генералізації структуралістичної парадигми досліджень в мовознавстві і загальної математизації гуманітарних дисциплін значно зріс інтерес, зокрема, до структуральних аспектів паремій. Так, специфіка форми самих прислів'їв вражає своєю простотою, симетричністю, «формулоутворюваністю» *Geschäft ist Geschäft* ($A=B$); *Der Hunger ist niemals Freund* ($A \neq B$); *Das Hemd ist mir näher als der Rock* ($A > B$). Такі «синтаксичні формули» дуже продуктивно повторюються в інтернаціональному матеріалі [4, с. 1].

Не слід забувати фундаментальні праці А. Д. Райхштейна, М. Д. Степанової, І. І. Чернишової у вивченні синтаксичних рис німецьких паремій.

До синтаксичних властивостей прислів'їв відносяться ознака структури, яка пов'язана зі структурною організованістю у вигляді різного типу речень, і ознака форми, що включає такі особливості паремій, як стислість, лаконічність і ритмічність. Паремії є одним із засобів формування і повідомлення певної думки, вони виконують комунікативну функцію, їм властиві такі ознаки речень, як смислова, структурна, граматична і інтонаційна завершеність, синтаксична предикативність і комунікативна задача [5].

На думку І. Н. Філіппової, пізнавальна функція мови полягає у встановленні відносин висловлюваного в реченні до об'єктивної дійсності. На синтаксичному рівні предикація речень є граматично оформлена конструкція, а не комунікативна одиниця. Зв'язок синтаксичного і актуального рівня предикації дає право вважати

речення комунікативною одиницею. Єдність пізнавальної та комунікативної функції мови проявляється також і в прислів'ях. Однак комунікативна функція паремій переважає над законами синтаксичного ладу (німецького речення, зокрема) [7].

У структурному відношенні німецькі паремії можуть бути оповідальними і спонукальними, повними і неповними, простими і складними, двоскладними і односкладними, складнопідрядними і складносурядними, безсполучниковими тощо.

Так, наприклад, в пареміях у вигляді повного, закінченого речення своє формальне вираження отримують всі члени. СENS і розуміння повних речень-паремій не залежать від контекстної і мовної ситуацій. Значення німецької паремії *Jeder Mensch hat seine Fehler* можна вивести і без контексту [1, с. 177]. Синтаксична організація прислів'я цього типу відповідає нормам німецької літературної мови.

Незважаючи на те, що в неповних пареміях-реченнях пропущений один або кілька його членів, вони не потребують «відновлення» відсутніх слів. Такі речення називаються еліптичними, в них неповним, незакінченим є не смисловий обсяг, а граматичний склад.

У прислів'ях, виражених простим реченням з однорідними присудками *Der Fuchs ändert den Balg und bleibt ein Schalk*, ускладнення синтаксичного ладу речення призводить до ускладнення його комунікативної організації. У таких прислів'ях присутнє координативне ускладнення реми, однак в цілому комунікативна структура залишається нейтральною.

У прислів'ї складносурядного ладу без предикативних відмінних рис *Das Alter wägt, die Jugend wagt* тематичні компоненти відзначені прогресивністю з підвищенням основного тону і прискоренням темпу. При цьому рема першої комунікативної єдності характеризується інтонацією незавершеності з різким підйомом тону, рема другої єдності – інтонацією завершеності з падінням тону.

Більш складну структуру створює прислів'я у формі складносурядного речення без комунікативно надлишкового дієслова у другій частині *Leihen macht Freundschaft, Mahnen Feindschaft*. На відміну від складносурядних конструцій без особливостей

в плані предикації, комунікативні єдності даного типу прислів'їв виявляються взаємопов'язаними.

З точки зору граматичної будови, прислів'я, відповідні складно-підрядним реченням, демонструють єдність взаємозалежних головної і підрядної синтаксичних складових. Щодо актуального членування, то головне і підрядне речення виражають одне комунікативне ціле, розташовуючись на різних рівнях його структури *Wer aushält, bleibt Sieger*. Складне оформлення актуального членування в прислів'ях даного типу маркують темпоральний компонент і мелодика.

До ознак паремій як речень відноситься також предикативність. Вона, за словами В. Н. Телії, «співвідносить цілим комплексом формальних синтаксичних засобів, що повідомляються в паремії, сенс з тим чи іншим тимчасовим планом дійсності» [6]. Категорія предикативності не є узуально закріпленою та не відтворюється автоматично [3].

Завдяки своїй предикативності прислів'я виконують комунікативну задачу, тип якої залежить від ситуації спілкування, контексту і виражаються в паремії інтонацією і порядком слів [7, с. 395]. Тут мова йде про актуальне членування або темо-ремені відносини всередині паремії, які застосовуються для вираження даного, того, що є *Lass den Trunk dem Manne* і нового, того, що затверджується, що потрібно виконувати, робити, як слід діяти *aber nicht der Verstand in der Kanne*. Цьому сприяє такий граматичний засіб вираження предикативного як наказовий спосіб [5].

Слід зазначити, що ознака структури як синтаксична властивість паремій пов'язана з їх функціонуванням у вигляді речень і володінням такими характеристиками речення, як смислова, структурна, граматична і інтонаційна завершеність, синтаксична предикативність і комунікативна задача.

Список використаних джерел:

1. Байер Х., Байер А. *Немецкие пословицы и поговорки*: сборник. Москва: Высшая школа, 1989. 392 с.
2. Бинович Л. Э., Гришин Н. Н. *Немецко-русский фразеологический словарь* / под ред. д-ра Маличе-Клаппенбах, К. Агрикола. 2-е изд., испр. и доп. Москва: Рус. яз., 1975. 665 с.

3. Бондаренко А. В. Грамматическое значение и смысл. Ленинград: Наука, 1978. 176 с.
  4. Крикман А. 1001 вопрос по поводу логической структуры пословиц. URL: <http://www.ruthenia.ru/folklore/krikmann1.pdf> (дата звернення: 23.03.2020)
  5. Серегина М. А. Паремия и план ее выражения: признак структуры URL: http://www.rusnauka.com/12_ENXXI_2010/Philologia/65150.doc.htm (дата звернення: 23.03.2020)
  6. Телия В. Н. Русская фразеология: Семантический, прагматический и лингвокультурологический аспекты. Москва: Яз. рус. культуры, 1996. 284 с.
  7. Филиппова И. Н. Формально-грамматическое и актуальное членение пословиц: на материале немецкого языка : автореф. дис. ... канд. филол. наук : 10.02.04. Москва, 2001. 215 с.
  8. Шведова Н. Ю. Предложение. Лингвистический энциклопедический словарь / гл.ред. В. Н. Ярцева. Москва: Советская энциклопедия, 1990. С. 395–396.
-

КОНКУРЕНЦІЯ ТЕРМІНОСПОЛУК І КОМПЗИТИВ У ФАХОВІЙ МОВІ ПРАВА

Дерябіна А. А.

аспірант

*Чернівецького національного університету
імені Юрія Федьковича*

Мова права – це цілісна комунікативно-галузева підсистема літературної мови з певним набором лінгвостилістичних і структурно-жанрових ознак, зумовлених специфікою правової сфери та комунікативно-професійними потребами в ній [1, с. 24]. Як надзвичайно важлива й соціально значуща сфера мовної комунікації, що забезпечує нормативно-правове регулювання діяльності суспільства, мова права все більше привертає увагу вчених і практиків з різних галузей знань (мовознавців, правознавців, істориків, термінознавців, лексикографів, редакторів, експертів тощо). Як відомо, мова є джерелом влади (К. Ажеж, Р. М. Блакар,

МІЖНАРОДНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ФАКУЛЬТЕТ ЛІНГВІСТИКИ ТА ПЕРЕКЛАДУ

**АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ
ФІЛОЛОГІЧНОЇ НАУКИ:
СУЧАСНІ НАУКОВІ ДИСКУСІЇ**

МАТЕРІАЛИ
ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ
КОНФЕРЕНЦІЇ

27–28 березня 2020 р.

Видавничий дім
«Гельветика»
2020

УДК 80(063)
А43

ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ КОМІТЕТ КОНФЕРЕНЦІЇ:

Голова організаційного комітету:

Мізецька В.Я. – доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри іноземних мов професійного спілкування МГУ.

Члени організаційного комітету:

Бардина Н.В. – професор;
Зубов М.І. – професор;
Морозова І.Б. – професор;
Михайлюк Н.П. – доцент;
Савчук А.В. – доцент;
Старостіна О.В. – доцент;
Таланова Л.Г. – доцент;
Шкворченко Н.М. – доцент.

Актуальні проблеми філологічної науки: сучасні наукові дискусії: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції, м. Одеса, 27–28 березня 2020 року. – Одеса : Міжнародний гуманітарний університет, 2020. – 100 с.

ISBN 978-966-992-054-6

До збірника матеріалів конференції увійшли тези доповідей, які стали предметом обговорення учасників Всеукраїнської науково-практичної конференції «Актуальні проблеми філологічної науки: сучасні наукові дискусії», що відбулась у м. Одесі 27–28 березня 2020 року в Міжнародному гуманітарному університеті.

Матеріали конференції можуть становити інтерес для наукових працівників, викладачів, студентів вищих навчальних закладів, а також для всіх, хто цікавиться сучасним станом та перспективами розвитку філологічної науки.

УДК 80(063)

ISBN 978-966-992-054-6

© Факультет лінгвістики та перекладу
МГУ, 2020

ЗМІСТ

НАПРЯМ 1. УКРАЇНСЬКА МОВА ТА ЛІТЕРАТУРА

Специфіка вираження обставини в українських прислів'ях і приказках

Войтович К. О. 6

Ідентифікація способів словотворення в галицьких шкільних граматиках української мови (друга пол. XIX – поч. XX ст.)

Горда О. М. 10

Українська письменниця чи ні? Наталена Королева – не українка за походженням, але – за покликанням та переконаннями

Ковальчук Ю. А......14

Засоби вираження емоцій у романі В. Шкляра «Тінь сови»

Ковальчук М. С., Стрелець В. І. 18

Міфопоетони́ми як носії культурної інформації: лексико-мотиваційний аналіз

Стецюра А. О......22

НАПРЯМ 2. ЛІТЕРАТУРА ЗАРУБІЖНИХ КРАЇН

Романтична течія в японській літературі: естетичне підґрунтя і представники

Вознюк Г. А......27

Образи романа Новалиса «Генрих фон Офтердинген»

Кожухова Г. О. 32

Стилістичні особливості Хайку Рьокана

Трушак В. І. 36

НАПРЯМ 3. РОМАНСЬКІ, ГЕРМАНСЬКІ ТА ІНШІ МОВИ

Особливості функціонування синонімів, утворених шляхом перестановки компонентів, у японській мові (на прикладі 降下 та 下降)

Букрієнко А. О. 39

Синтаксичні особливості німецьких прислів'їв

Даниленко О. С. 43

Конкуренція терміносполук і композитів у фаховій мові права	
Дерябіна А. А.	46
Ономастичний простір історичної прози Павла Загребельного у розкритті ментальності українських жінок (за романом «Євпраксія»)	
Дзинглюк О. С., Шевальє С. Б.	51
Художній концепт <i>ЕГО</i> крізь призму соціокультурних моделей (на матеріалі текстів американської жіночої поезії XVII – XXI століть)	
Ємець Н. О.	55
Лінгвокогнітивні особливості актуалізації концепту <i>SPACE/ ПРОСТІР</i> в екфрастичному просторі есе Джона Бергера про Джованні Белліні	
Луньова Т. В.	58

НАПРЯМ 4. ТЕОРІЯ ЛІТЕРАТУРИ

Ідея та концепція останнього роману в контексті пізнього стилю Ое Кендзабуро	
Дудар Я. О.	64
Жанрова специфіка романів Кадзуо Ішігуро: теоретичний аспект	
Жидецька К. О.	68

НАПРЯМ 5. ЗАГАЛЬНЕ МОВОЗНАВСТВО

Фразовые глаголы в современном английском языке	
Варламова А. А.	73

НАПРЯМ 6. ПОРІВНЯЛЬНО-ІСТОРИЧНЕ, ТИПОЛОГІЧНЕ МОВОЗНАВСТВО

Актуалізація фрейму-сценарію етикетної ситуації «Вітання»	
Дервянко Ю. М.	77
Фреймова модель концепту <i>MAESTRO</i> в сучасній італійській мові	
Сорочинська І. Р.	80